

Аналітична записка

з питань порівняльного законодавства щодо застосування Кодексу електронних комунікацій ЄС та його впливу на законодавче забезпечення ринків електронних комунікаційних послуг у державах-членах ЄС*

Анотація. Викладено результати аналізу сутності та змісту Кодексу електронних комунікацій (European Electronic Communications Code, EECC) як уніфікованого правового акта Європейського Союзу (далі – ЄС) у сфері регулювання суспільних відносин, що виникають у зв'язку з використанням електронних комунікаційних мереж, наданням електронних комунікаційних послуг, пов'язаних засобів і супутніх послуг, а також певних аспектів термінального обладнання. Проаналізовано передумови прийняття документа, його основні положення та вплив на розвиток законодавчого забезпечення ринків електронних комунікаційних послуг у державах-членах ЄС на шляху створення Єдиного цифрового ринку ЄС та цифрової економіки. Охарактеризовано зміст основних положень норм національного законодавства держав-членів ЄС про електронні комунікації у яких зроблений відступ від положень Директиви ЄС 2018/1972, запропоновано шляхи імплементації вказаної Директиви ЄС у норми національного законодавства України.

Вступ. Попри капітальні збитки, завдані інфраструктурі телекомунікаційного та цифрового секторів від повномасштабної війни (0,7 млрд доларів США станом на 01.06.2022 р. згідно з даними звіту Світового Банку «Україна: Rapid Damage and Need Assessment» від 1 серпня 2022 року.)¹, та пов'язане з цим сповільнення інтеграційних процесів, реформування правового регулювання сектору електронних комунікацій та послуг є одним із пріоритетних завдань України на шляху до членства в ЄС, у тому числі, входження до Єдиного цифрового ринку ЄС (далі – ЄЦР ЄС).

У Додатку XVII (доповнення XVII-3) до Угоди про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію) більш як десятиліття тому були визначені пріоритети ЄС у цій сфері, які Україна зобов'язалась у найближчій перспективі імплементувати в національне законодавство. Зокрема, у жовтні 2017 року Кабінетом Міністрів України прийнято План заходів з виконання Угоди про асоціацію², у пунктах 1918–1929 якого зазначаються: необхідні заходи у сфері телекомунікацій; строки виконання; відповідальний орган та нормативно-правові акти ЄС, положення яких мають бути імплементовані в національне законодавство.

Цей перелік постійно оновлюється. Так, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до плану заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з

¹ Інтеграція України до внутрішнього ринку ЄС в умовах війни: виклики та можливості. URL: https://ucep.org.ua/wp-content/uploads/2023/08/zvit_internmarket_2023_ukr.pdf

² Про виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Постанова Кабінету Міністрів України від 25.10. 2017 р. № 1106. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1106-2017-%D0%BF#Text>

іншої сторони» № 1005 від 20 листопада 2019 р.³ розширено перелік актів ЄС, які планується імплементувати в рамках наближення національного законодавства до права ЄС у сфері електронних комунікацій.

Окрім того, 24 квітня 2023 року ухвалено Рішення № 1/2023 Комітету Асоціації ЄС – Україна у торговельному складі «Про внесення змін до Доповнення XVII-3 (Правила, що застосовуються до телекомунікаційних послуг) Додатка XVII до Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони»⁴, відповідно до якого Україна та ЄС офіційно зафіксували строки та умови набуття Україною «режиму внутрішнього ринку ЄС у сфері роумінгу», яким мільйони українських біженців користуються із квітня 2022 року завдяки домовленості між НКЕК, Органом європейських регуляторів електронних комунікацій (BEREC) та мобільними операторами.

Єврокомісія та Уряд України узгодили відповідні зміни до Додатка XVII - 3 Угоди про асоціацію. Зокрема, Україна взяла на себе зобов'язання стосовно імплементатії нормативної бази ЄС щодо роумінгу до 24 квітня 2024 року⁵. Зазначені зобов'язання зафіксували юридичний механізм для приєднання до європейської політики роумінгу – так званого режиму «роумінг, як вдома» (Roam like at home, RLAN), запровадженого в ЄС із 2017 року. Відповідно до зобов'язань передбачається внесення змін у національне законодавство, які гарантуватимуть, що під час надання послуг доступу до мережі Інтернет надавачі таких послуг повинні забезпечувати однакове ставлення до всього трафіку (без дискримінації, обмежень або втручання, незалежно від його відправника або одержувача, контенту, програм або послуг, або термінального (кінцевого) обладнання) і встановлювати такі, як в ЄС, граничні тарифи на послуги роумінгу.

На сьогодні основи регулювання (прямого чи опосередкованого) правовідносин у сфері електронних комунікаційних мереж, послуг електронних комунікацій та пов'язаного з ними обладнання містяться в низці базових законів України, зокрема: «Про електронні комунікації», «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку», «Про електронні довірчі послуги», «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах», «Про доступ до об'єктів будівництва, транспорту, електроенергетики з метою розвитку телекомунікаційних мереж», «Про внесення змін до деяких

---

³ Про внесення змін до плану заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Постанова Кабінету Міністрів України від 20 листопада 2019 р. № 1005. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1005-2019-%D0%BF#Text>

⁴ Про внесення змін до Доповнення XVII-3 (Правила, що застосовуються до телекомунікаційних послуг) Додатка XVII до Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Рішення № 1/2023 Комітету Асоціації ЄС – Україна у торговельному складі від 24.04.2023 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/845_001-23#n33

⁵ Дешевий роумінг з ЄС. Підводні камені. Наскільки відповідають дійсності обіцянки остаточного скасування плати за роумінг для українців в країнах ЄС? URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/05/30/700640/>; Уряд створив умови для набуття Україною режиму внутрішнього ринку ЄС в сфері роумінгу. Урядовий портал. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/uriad-stvoryv-umovy-dlia-nabuttia-ukrainoiu-rezhymu-vnutrishnoho-rynku-ies-v-sferi-rouminhu?fbclid=IwAR3Q4GHTN_cVHHWOQUmQxvP9XiN9Q8cXBnCMZCJu0fAS87ehYmU4WqlrRcs

законодавчих актів України щодо скорочення переліку видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню», «Про захист персональних даних».

При цьому Закон України «Про електронні комунікації»⁶ від 16 грудня 2020 року фактично має структуру кодифікованого законодавчого акта і може розглядатися як базовий при кодифікації секторальних законодавчих актів. Адже під час його розробки були враховані гармонізовані положення Європейського Кодексу електронних комунікацій, який поглинув відповідні положення Директив: 2002/19/ЄС, 2002/21/ЄС; 2002/20/ЄС (відповідно до Пояснювальної записки до проекту Закону України «Про електронні комунікації» реєстр. № 3014 від 05.02.2020 р.), а його положення були імплементовані до національного секторального законодавства майже одночасно з державами-членами ЄС. Варто акцентувати, що експерти оцінюють рівень адаптації цього Закону до права ЄС у межах 70 %.

Необхідно відзначити, що сьогодні в законодавстві ЄС спостерігається домінуюча тенденція щодо врегулювання зазначеної сфери кодифікованими законодавчими актами (Європейський кодекс електронних комунікацій (Директива ЄС 2018/1972). Тому прийняті раніше зобов'язання України подекуди орієнтовані на застарілі підходи до правового регулювання в ЄС цієї сфери, адже більшість нових актів, регламентів та рішень, які стали ключовими для розбудови ЄЦР та цифровізації ЄС, було прийнято після підписання Угоди про Асоціацію. Тому її текст, узгоджений ще у 2011 році, не повністю враховує кардинальні зміни в Україні, ЄС та світі. Зокрема, як зазначалося, оновилися правова база ЄС, виник ЄЦР ЄС, Україна набула статусу держави-кандидата на вступ до ЄС. У цьому контексті для України очевидно є необхідність наслідування тенденції унормування правовідносин у сфері електронних комунікацій, розвитку цифрових мереж та цифрових послуг, яка передбачає дотримання принципів уніфікованості, узгодженості, пропорційності, системності та універсальності викладу правових положень, а в кінцевому результаті – розробку та прийняття відповідних кодифікованих законодавчих актів.

При цьому кодифікація законодавства у сфері електронних комунікацій потребує врахування таких моментів, як: перегляд правової моделі (перехід від директивної до рекомендаційної); прогнозованість, послідовність та системність законодавчого регулювання; уніфікація термінології та підходів між прогнозованим кодифікованим актом у сфері електронних комунікацій, цивільним законодавством України та іншими галузевими законами, дотичними до даної сфери; транскордонність та відхід від традиційного поділу ринків електронних комунікаційних послуг⁷.

Зазначене актуалізує огляд положень Європейського кодексу електронних комунікацій та аналіз його впливу на формування галузевого законодавства держав-членів ЄС.

---

⁶ Про електронні комунікації: проект Закону України реєстр. № 3014 від 05.02.2020 р. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/CardByRn?regNum=3014&conv=9>

⁷ Інтеграція України до Єдиного цифрового ринку Європи: перетворення перешкод на вікна можливостей. URL: chrome-extension://efaidnbnmnibpcjpcglclefindmkaj/https://www.civic-synergy.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/Integratsiya-Ukrayiny-do-YEdynogo-tsyfrovogo-rynku-YEvropy_peretvorennya-pereshkod-na-vikna-mozhlyvostej.pdf

Основна частина.

Основні положення Кодексу електронних комунікацій ЄС та їх імплементація у національні законодавства держав-членів ЄС.

Головна мета ЄЦР ЄС – усунення зайвих регуляторних бар'єрів і перехід від окремих національних ринків до єдиного (із загальноєвропейськими уніфікованими правилами) у трьох секторах: телекомунікації, довірчі послуги, та електронна комерція⁸. Окрім того, передумовами перегляду правового регулювання у сфері електронних комунікацій стали еволюція сектору інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), технологічний розвиток та зміни споживчих вимог і звичок, стимулювання інвестицій, необхідних для досягнення цілей Єдиного цифрового ринку, зокрема впровадження технологій 5G.

Підготовка до прийняття кодифікованого правового акта у сфері електронних комунікацій ЄС тривала декілька років. 14 вересня 2016 року Європейська Комісія прийняла Пропозицію щодо Директиви, яка запроваджує Європейський кодекс електронних комунікацій (далі – Кодекс). 12 жовтня того ж року ця Пропозиція була опублікована.

У 2017 році ЄС розширив можливості підключення до 5G, а 18 липня цього ж року міністри компетентних органів держав-членів ЄС підписали Декларацію щодо впровадження 5G, підтвердивши свою готовність позиціонувати європейський цифровий простір як глобальний провідний ринок для 5G. Документ містить такі ключові заходи: забезпечення своєчасного та визначеного використання спектра 5G; гарантування повного покриття мобільним зв'язком високого стандарту; сприяння розгортанню оптичного волокна.

29 червня 2018 року держави-члени ЄС ухвалили реформу сектору телекомунікацій в Європі. 14 листопада цього ж року Кодекс та переглянуті повноваження для органу європейських регуляторів електронних комунікацій (BEREC) були проголосовані Європейським Парламентом. Законодавча процедура щодо прийняття Кодексу та Регламенту BEREC була закінчена 11 грудня 2018 року, коли Рада ЄС без обговорення прийняла обидва правові акти. Вже 17 грудня Кодекс та переглянуті повноваження для BEREC опубліковані в Офіційному віснику ЄС та набули чинності через 3 дні після публікації⁹.

Отже, із набуттям чинності Директиви Європейського Парламенту та Ради (ЄС) 2018/1972 від 11 грудня 2018 року «Про створення Європейського кодексу електронних комунікацій» (ЕЕСС – European Electronic Communications Code) (ЕЕСС)¹⁰ (далі – Директива (ЄС) 2018/1972) запроваджено Кодекс, сферою дії якого є Інтернет, мобільний Інтернет, мобільний зв'язок, аналогове та цифрове телебачення, а також стаціонарні та автомобільні радіоприймачі. У Директиві прописані спільні правила та цілі ЄС щодо регулювання телекомунікаційної галузі та визначається, яким чином діяльність постачальників мереж та/або

⁸ Мальон Л. На шляху до Єдиного цифрового ринку ЄС: телекомунікації. URL: https://ucep.org.ua/wp-content/uploads/2021/07/ucep_report_telecom_1.06.2021.pdf

⁹ Новий Європейський кодекс електронних комунікацій (ЕЕСС). URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://nkrzi.gov.ua/images/upload/519/7153/New_European_Electronic_Communications_Code_overview.pdf

¹⁰ Directive (EU) 2018/1972 of the European Parliament and of the Council of 11 December 2018 establishing the European Electronic Communications Code. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02018L1972-20181217>

послуг може регулюватися національними органами влади. Акт гармонізує регулювання надання телекомунікаційних послуг в ЄС і скасовує цілу низку окремих Директив у сфері телекомунікацій.

У більшості держав-членів ЄС імплементація положень Кодексу в національне законодавство відбувалася з ініціативи національних регуляторів ринків електронних комунікацій. Відповідні законодавчі процедури супроводжувалися численними консультаціями з громадськими об'єднаннями, які представляють інтереси споживачів та суб'єктів ринку електронних комунікацій.

Метою таких консультацій було вироблення спільної позиції щодо виду законодавчого акта для імплементації положень Кодексу, вирішення питання про відступ у нормах національного законодавства від окремих підходів Кодексу в регулюванні тих чи інших питань, врахування інтересів учасників ринку електронних комунікацій та споживачів електронних комунікаційних послуг і, у кінцевому підсумку, представлення узагальнених висновків Європейській Комісії.

Необхідно підкреслити, що по відношенню до багатьох держав-членів ЄС Європейською Комісією приймалися висновки щодо порушення процедури і строків імплементації в національне законодавство положень Кодексу. Вказані висновки ухвалювалися, зокрема, щодо Австрії, Бельгії, Естонії, Ірландії, Кіпру, Латвії, Литви, Мальти, Польщі, Португалії, Румунії, Хорватії, Чехії та деяких інших держав. Проти Естонії, Кіпру, Латвії, Мальти, Хорватії Європейською Комісією було також порушено провадження в Європейському Суді про невиконання вказаними державами зобов'язань за Директивою (ЄС) 2018/1972. У результаті, у 2022 році положення вказаної Директиви були імplementовані більшістю держав-членів ЄС, а в 2023 році процедуру імплементації фактично завершено на рівні всього ЄС¹¹.

Важливим фактом, на нашу думку, є те, що даний Кодекс запроваджується Директивою (рекомендаційним актом), а не Регламентом (правовим актом прямої дії). Це означає, що держави-члени самостійно приймають рішення про межі змін національного законодавства в цій сфері.

Як зазначалося, прийняття Кодексу є частиною Стратегії ЄС «Єдиний цифровий ринок». Кодекс (або як його ще називають «нові правила телекомунікацій ЄС») стандартизував завдання національних регуляторних органів та інших компетентних органів, а також визначив набір процедур для забезпечення узгодженого застосування нормативно-правової бази в усьому Союзі. Його основна мета – полегшення інвестування в безпечні мережі зв'язку з високою пропускнуою спроможністю, які змінять спосіб життя, роботи та подорожей громадян. Положення акта включають заходи для стимулювання інвестицій у мережі ЄС; створення нових мереж високої потужності; нові правила використання спектра для мобільного зв'язку (зокрема 5G); зміни в управлінні, режимі універсальної послуги, захисті прав кінцевого користувача; правила нумерації зв'язку та зв'язку з аварійними службами. Вони, зокрема:

---

¹¹ Імплементація Європейського кодексу у національне законодавство держав-членів ЄС. Процедура, хронологія. URL: <https://www.clintworldsolutions.com/cw/2020/08/26/eu-member-states-status-of-eecc-transposition-into-national-law/news/>.

сприятимуть впровадженню нових фіксованих і бездротових мереж зв'язку з надвисокою пропускною спроможністю, у тому числі шляхом спільного інвестування та спільного використання інфраструктури конкуруючими суб'єктами ринку, конкуренції, включаючи ефективну конкуренцію на основі інфраструктури; дозволять отримувати вигоду та захищати споживачів, незалежно від того, спілкуються вони за допомогою традиційних дзвінків, SMS або ж вебсервісів, таких як Skype, WhatsApp тощо; посилять координацію управління радіочастотним спектром як на рівні ЄС, так і на національному рівні.

Директива структурно складається із 127 статей, які об'єднані у чотири частини: I – Засади (загальні правила організації сектору), II – Мережі, III – Послуги, IV – Прикінцеві положення, які, своєю чергою, поділяються на розділи, глави та статті, які розглянемо детальніше, а також 8 додатків.

Частина I Кодексу визначає основи з регулювання електронних мереж, таких як мобільний зв'язок та послуги Інтернет, і складається з п'яти розділів. Йдеться про уніфікацію стандартів зв'язку ЄС. Також встановлено уніфіковану термінологію, що дозволяє однозначно трактувати ті чи інші процеси та договірні поняття в межах ЄС та в окремих державах. Ці терміни та поняття стосуються стандартів зв'язку, безпеки, перспективних технологій, обробки персональних даних користувачів, розподілу радіохвильових частот, забезпечення доступу до загальнонаціональних мереж для учасників ринку, роумінгу, принципів визначення та перенесення телефонних номерів тощо. У відповідних розділах та статтях, зокрема: визначаються основні перспективні завдання та цілі, які стосуються стандартизації діяльності національних регуляторних органів, сприяння рівному безперешкодному доступу споживачів до швидкісних мереж доступу до послуг зв'язку та Інтернет; встановлюються правила конкуренції операторів та цілі рівного доступу операторів зв'язку до радіочастот на всій території Союзу; конкретизуються загальноєвропейські засади діяльності національних регуляторів у сфері зв'язку та швидкісних комунікацій, їх повноваження та обов'язкові функції (зокрема, навантаження на мережі, переніс номерів між операторами в інтересах споживачів, стандарти діяльності та незалежності від інших органів влади та учасників ринку); принципи формування регуляторів, кадрових призначень, основні повноваження; стандарти прозорості діяльності та оприлюднення звітності.

Важливе значення приділяється взаємодії національних регуляторів держав-членів, обміну інформацією щодо учасників ринку, принципам авторизації національних операторів зв'язку на ринках інших держав-членів ЄС.

У цій частині також визначені загальні правила встановлення штрафів за виявлені регуляторами порушення та право на оскарження цих штрафів із боку учасників ринку. При цьому держави-члени самостійно визначають покарання та штрафи за порушення положень Кодексу й директив. Важливими підставами для штрафів і санкцій є порушення принципів авторизації та погодження присутності на конкретному ринку операторів зв'язку (принципів нумерації телефонів, користування радіочастотним спектром, керування навантаженням на мережу, а також ненадання інформації по відповідних питаннях державним регуляторам).

Також прописані принципи взаємодії з наднаціональною Комісією BEREC, визначені основні засади безпеки зв'язку та комунікацій, принципи та достатність витрат на безпеку операторами зв'язку. Ці принципи базуються на відповідних регламентах ЄС та закладені в основу діяльності відповідного наглядового органу – Європейського агентства з мережевої та інформаційної безпеки (ENISA), що сприяє уніфікації стандартів безпеки ЄС задля запобігання ризикам у цій сфері.

Щодо відповідності національного галузевого законодавства цим засадничим правилам, зауважимо, що гарантії незалежності національного регулятора в Україні встановлені лише 16 грудня 2021 року із прийняттям Закону «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку»¹².

Питанням для України залишається імплементація положень Кодексу щодо удосконалення вимог технічного регулювання та стандартизації означеної сфери. Це, серед іншого, передбачає наявність професійної саморегульованої спілки / асоціації, яка розроблятиме засади технічного регулювання, а також перекладатиме, адаптуватиме й формуватиме відповідні стандарти. Згідно з положеннями частини третьої статті 37 Закону України «Про електронні комунікації»¹³ рекомендації Міжнародного союзу електрозв'язку та стандарти Європейського інституту телекомунікаційних стандартів (ETSI) є основою для заохочення гармонізації електронних комунікацій та користування радіочастотним спектром. І хоча в Україні існує низка інституцій (Інтернет Асоціація України (ІНАУ)¹⁴, Українська асоціація операторів зв'язку «ТЕЛАС»¹⁵, Асоціація «Телекомунікаційна палата України»¹⁶), метою яких, серед іншого, є участь у підготовці, розробці та експертизі проектів законів, інших нормативних актів з питань телекомунікацій, по суті вони є конкуруючими між собою об'єднаннями операторів і провайдерів телекомунікацій.

Не менш актуальним завданням є реальне приведення порядку оскарження якості послуг кінцевими споживачами в Україні у відповідність до вимог Кодексу, який надає пріоритет досудовому (альтернативному) врегулюванню споживчих спорів чи спрощеній процедурі їх судового розгляду. У більшості держав-членів ЄС запроваджені так звані «Кодекси практики для вирішення спорів зі споживачами телекомунікаційних послуг», які закріплюють чіткий та зрозумілий алгоритм відповідних дій для споживачів.

Частина II Кодексу складається із двох розділів і закріплює правила доступу учасників ринку до інфраструктури розгортання мереж, таких як земля,

¹² Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку. Проект Закону України № 6055 від 14.09.2021 р. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/CardByRn?regNum=6055&conv=9>

¹³ Про електронні комунікації. Закон України № 1089-IX від 16.12.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-20/conv#n820>

¹⁴ Про Асоціацію. URL: <https://inau.ua/pro-asotsiatsiyu>

¹⁵ Про Асоціацію. URL: <https://telas.kiev.ua/pro-asotsiatsiiu/meta.html>

¹⁶ Про Асоціацію. URL: <https://telpu.com.ua/%d0%bf%d1%80%d0%be-%d0%b0%d1%81%d0%be%d1%86%d1%96%d0%b0%d1%86%d1%96%d1%8e>; Кіберполіція співпрацюватиме з Телекомунікаційною палатою України та Асоціацією Правовласників та постачальників контенту у сфері захисту інтелектуальних прав. URL: <https://www.npu.gov.ua/news/kiberpolitsiya-spivpratsyuvatime-z-telekomunikatsiynoyu-palatoyu-ukraini-ta-asotsiatsieyu-pravovlasnikiv-ta-postachalnikiv-kontentu-u-sferi-zakhistu-intelektualnikh-prav>

будівлі та споруди та інші інфраструктурні об'єкти. Значна увага приділена справедливому розподілу між суб'єктами радіочастотного спектра, особливостям переходу до мереж 5G. Також передбачені принципи дотування доступу до широкополосних мереж для малозаселених регіонів, отримання базових послуг зв'язку малозабезпеченими верствами населення. Детально визначені особливості спільного використання операторами зв'язку мереж, інфраструктурних об'єктів, порядок надання дозволів, прав на оренду діапазонів радіочастотних спектрів.

В Україні ці питання врегульовані окремим Законом «Про доступ до об'єктів будівництва, транспорту, електроенергетики з метою розвитку телекомунікаційних мереж».

Окрім того, Розділ 2 «Доступ» Частини II цілком присвячений запобіганню монополізації ринків зв'язку, у тому числі, шляхом накопичення інфраструктури і бази клієнтів, а також сприяє чесній конкуренції. Визначені також принципи співробітництва учасників ринку у сфері доступу до інфраструктури, мереж та ресурсів з метою запобігання дублюванню обладнання та здешевлення послуг для кінцевого споживача. В окремих випадках національні регулятори мають право накладати на учасників ринку зобов'язання щодо такого співробітництва з метою покращення послуг для кінцевих споживачів.

У Частині III Кодексу «Послуги», яка складається із трьох розділів, ідеться про голосовий зв'язок, послуги ширококутвого зв'язку, правила та принципи надання універсальної послуги за доступними цінами й належної якості. Прописано, що навіть у випадках, коли надання універсальної послуги на певних територіях комерційно не вигідно, регулятори покладають на учасників ринку зобов'язання щодо їх надання. Розділ 3 «Права кінцевого користувача» зазначеної Частини визначає гарантії захисту прав користувача, зокрема такі, як недискримінація, інклюзивність тощо. Також приділяється певна увага правилам оформлення договорів на послуги зв'язку, їх прозорості та зрозумілості для кінцевого споживача. Визначаються права кінцевого споживача на захист особистих персональних даних, основні засади вирішення спорів та призначення компенсацій у випадку перерв у наданні послуг або ненадання послуг. Описано принципи роботи систем загального оповіщення в разі стихійного лиха та інших соціально небезпечних ситуацій.

У Частині IV «Прикінцеві положення» ідеться про розподіл повноважень між Європейською комісією, BEREC, національними регуляторами та іншими дотичними регулюючими органами. Приділена увага прозорості роботи цих органів, принципам обміну інформацією та правилам опублікування звітів. Описується моніторинг діяльності уповноважених регуляторів та принципи перегляду положень самого Кодексу. Визначається, що держави-члени, які приєднуються до цієї Директиви, повинні прийняти та опублікувати до 21 грудня 2020 року закони, підзаконні акти та адміністративні положення, необхідні для її виконання.

Таким чином, у порівнянні з попереднім регулюванням ринку комунікаційних послуг в ЄС основні зміни та положення, викладені в Кодексі, стосуються: 1) створення правової основи для підключення та доступу до мереж високої потужності, включаючи фіксовані, мобільні та бездротові мережі, усіма

фізичними та юридичними особами Союзу; 2) гарантій незалежності національних регуляторів і розширення повноважень органу європейських регуляторів електронних комунікацій (BEREC); 3) уніфікації основних термінів; 4) впровадження так званого «доступу до зручностей», який полягає в установленні чітких повноважень та відповідальності національних регуляторів та інших компетентних органів щодо доступу та взаємоз'єднання у сфері телекомунікацій (стаття 61); 5) запровадження принципу «припинення голосу» (Voice Termination), відповідно до якого Єврокомісія, за рекомендацією BEREC, має право встановити єдині максимальні ставки на термінацію виклику фіксованого та мобільного голосового зв'язку для фіксованих і мобільних мереж (стаття 75); 6) доступності універсальної послуги (статті 84, 90).

Вплив Кодексу на розвиток законодавчого забезпечення ринків електронних комунікацій у державах-членах ЄС на шляху створення Єдиного цифрового ринку ЄС та цифрової економіки (див. Додаток 1).

Необхідно акцентувати, що у виборі способів імплементації Кодексу, обсягів та процедур впровадження відповідних положень до норм національного законодавства відсутній універсальний підхід серед держав-членів ЄС. Більшість із них на виконання Директиви Європейського Парламенту та Ради ЄС 2018/1972 прийняли окремі закони у сфері електронних комунікацій або імплементували положення Кодексу шляхом схвалення нової редакції відповідних законів.

Як зазначалося, цією Директивою встановлено зобов'язання для держав-членів ЄС щодо необхідності імплементації її положень у строк до 21 грудня 2021 року. Частиною третьою статті 1 Директиви передбачено, що вона не обмежує:

а) зобов'язання, встановлені національним законодавством відповідно до законодавства Союзу або законодавством Союзу стосовно послуг, що надаються за допомогою електронних комунікаційних мереж і послуг;

(b) заходи, що вживаються на рівні Союзу або на національному рівні, відповідно до законодавства Союзу, для досягнення цілей суспільного інтересу, зокрема стосовно захисту персональних даних та приватності, регулювання контенту та аудіовізуальної політики;

(c) дії, що вживаються державами-членами для цілей громадського порядку та громадської безпеки, а також для оборони;

(d) Регламенти (ЄС) № 531/2012 та (ЄС) 2015/2120 та Директиву 2014/53/ЄС¹⁷.

Аналіз законодавчих актів держав-членів ЄС, якими імплементовані положення Директиви (ЄС) 2018/1972, показав, що більшість держав зберегли підхід до визначення предмета правового регулювання законодавства про електронні комунікації, закладений згаданою Директивою.

Окремі держави-члени ЄС у процесі імплементації норм Кодексу закріпили в національних законах певні відступи від загальних меж правового регулювання, закладених у Кодексі. Проте, такі відступи перебувають у межах

---

¹⁷ Directive (EU) 2018/1972 of the European Parliament and of the Council of 11 December 2018 establishing the European Electronic Communications Code. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02018L1972-20181217>

законодавчої юрисдикції держав-членів ЄС, тому не можуть розглядатися як порушення вимог Директиви.

За своїм змістом національні особливості правового регулювання відносин на ринку електронних комунікацій пов'язані переважно із запровадженням найкращого національного тарифу на електронні комунікаційні послуги загального користування, встановленням додаткових механізмів інформування споживачів про доступні тарифні плани на електронні комунікаційні послуги, уведенням додаткових санкцій за правопорушення на ринку електронних комунікацій.

Так, до оновленого Закону Республіки Греція «Цифрове управління» № 4727/2020 включено статтю 213 щодо найкращого тарифу, якою відтворюються положення статті 105 Директиви. Отже, згідно із законодавством Греції перед автоматичним продовженням контракту постачальники повинні своєчасно й у доступній формі інформувати кінцевих користувачів про закінчення терміну дії контракту та способи розірвання контракту. Окрім того, постачальники надають кінцевим користувачам поради щодо найкращих рахунків-фактур щодо їхніх послуг. Провайдери ж надають кінцевим користувачам інформацію про найкращі тарифні плани принаймні раз на рік¹⁸.

Парламент Королівства Данія 8 грудня 2020 року також імплементував положення Кодексу, ухваливши Закон «Про електронні комунікаційні мережі та послуги». У ньому, зокрема, передбачені певні відступи від положень Директиви ЄС 2018/1972, а саме: перед автоматичним поновленням угоди з обмеженим терміном дії постачальники електронних комунікаційних послуг повинні чітко та своєчасно повідомити кінцевого користувача про припинення контрактного зобов'язання та про те, як припиняється угода, а також надавати кінцевим користувачам інформацію про найкращу ціну на послуги електронних комунікацій принаймні раз на рік; провайдери повинні інформувати кінцевого користувача про найкращу ціну на свої послуги¹⁹.

Необхідно підкреслити й близькі за своїм змістом уточнення положень Директиви ЄС 2018/1972, які зробили Естонія, Ірландія, Італія, Латвія, Литва та деякі інші держави.

Водночас парламентом Італії на виконання Директиви Європейського Парламенту та Ради ЄС 2018/1972 прийнято нову редакцію національного Кодексу електронних комунікацій. В Естонії ж положення Кодексу імплементовані шляхом прийняття нової редакції Закону «Про електронні комунікації» та Будівельного кодексу, а також внесення змін до Закону «Про державні збори» щодо нових правил тарифного регулювання електронних комунікаційних послуг.

Основний зміст зобов'язань держав-членів ЄС щодо функціонування сектору електронних комунікацій полягає в тому, щоб: 1) співпрацювати один з

---

¹⁸ Directive (EU) 2018/1972 of the European Parliament and of the Council of 11 December 2018 establishing the European Electronic Communications Code. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02018L1972-20181217>; Greek Law 4727/2020 "Digital Governance" (Implementation of Greek Legislation Directive (EU) 2016/2102 and Directive (EU) 2019/1024) The new law implemented Directive (EU) 2018/1972, including its text on the best tariff within the framework of "Article 213 Duration and termination of the contract (Article 105 of Directive (EU) 2018/1972)

¹⁹ Закон Королівства Данії «Про електронні комунікаційні мережі та послуги» від 08.12.2020 року. URL: <https://denmark.dlapiper.com/en/news/electronic-communication-networks-and-services>

одним та Європейською Комісією у стратегічному плануванні та координації політики використання радіочастотного спектра, уникаючи шкідливих перешкод; 2) забезпечити виконання завдань, викладених у Директиві ЄС 2018/1972, відповідним органом влади; 3) гарантувати національним регуляторним органам та іншим відповідним органам незалежність від виробників телекомунікаційного обладнання та постачальників послуг на ринку електронних комунікацій; 4) забезпечити національним регуляторним органам захищеність від зовнішнього втручання чи політичного тиску, які можуть поставити під загрозу їх незалежне оцінювання, а також бюджетну автономію і необхідні фінансові та людські ресурси для виконання покладених на них завдань.

Окрім зміни чинного законодавства Директива ЄС 2018/1972 запроваджує низку нових спільних цілей і завдань для держав-членів ЄС: 1) посилені правила для споживачів, які мають на меті полегшити зміну постачальника електронних комунікаційних послуг і запропонувати кращий захист, наприклад, для людей, які підписалися на тарифні плани для електронних комунікаційних послуг; 2) телекомунікаційні послуги повинні включати послуги, що надаються через Інтернет, які не використовують номери для виклику, такі як програми обміну повідомленнями та електронну пошту; 3) доступний широкопasmовий Інтернет для всіх споживачів, незалежно від їхнього місцезнаходження чи доходу; 4) люди з обмеженими можливостями повинні мати рівноцінний доступ до телекомунікаційних послуг; 5) зобов'язання створити систему громадського сповіщення для надсилення сповіщень громадянам на їхні мобільні телефони у разі стихійного лиха чи іншої надзвичайної ситуації в їхній місцевості; 6) обов'язок забезпечити операторів передбачуваним правовим регулюванням для ліцензування радіочастотного спектра для бездротового широкопasmового зв'язку щонайменше на 20 років, щоб сприяти інвестиціям, зокрема у підключення 5G, і посилення конвергенції національних процедур відбору через форум експертної оцінки; 7) нові частотні діапазони для підключення до мережі 5G для швидшого підключення до Інтернету та кращого зв'язку разом із узгодженим часом ліцензування спектра та пом'якшеним регуляторним режимом для розгортання невеликого мобільного мережевого обладнання; 8) якість електронних комунікаційних послуг повинна відповідати суспільним потребам, зокрема тим, які обумовлені розвитком електронного урядування, безпекою інформаційних обмінів у межах ЄС та із третіми державами, включаючи обробку персональних даних; 9) можливість запровадження на рівні актів Європейського Парламенту та Ради ЄС із можливою конкретизацією в нормах національного законодавства спеціальних вимог до забезпечення економічної конкуренції на ринку електронних комунікаційних послуг, заохочення кращих практик добросовісної конкуренції у цій сфері правового регулювання.

Окрім того, передбачається установлення вартості міжнародних дзвінків у межах ЄС не дорожче 19 центів за хвилину; сприяння прозорості тарифів і порівнянню контрактних пропозицій, наприклад, через резюме контрактів; гарантування кращого технічного захисту електронних комунікаційних мереж та інформаційних повідомлень від можливого стороннього протиправного

втручання; захист споживачів, які підписуються на комплексні пакети послуг; полегшення зміни постачальника послуг і збереження того самого номера телефону, включаючи правила щодо компенсацій, якщо процес ускладниться або займе надто багато часу²⁰.

Загалом, як показав системний аналіз актів національного законодавства держав-членів ЄС, якими було імплементовано Директиву ЄС 2018/1972, більшість держав дотрималися предмета правового регулювання Кодексу без розширення його змісту. Це означає, що фактично всі держави-члени ЄС дотрималися вузького підходу щодо систематизації норм законодавства у сфері електронних комунікацій, легалізуючи у такий спосіб інституційну структуру інформаційного законодавства.

Висновки.

1. Упровадження регуляторної політики у сфері електронних комунікацій в Україні на засадах та принципах права ЄС не тільки відкриває можливості для держави стати частиною ЄЦР ЄС, але й матиме суттєвий позитивний вплив на розвиток внутрішнього ринку електронних комунікацій. Регуляторна політика в даному секторі на засадах і принципах права ЄС забезпечує: існування незалежного регулятора електронних комунікацій; легкий доступ на ринок електронних комунікацій; аналіз ринку та накладення регуляторних зобов'язань на операторів / провайдерів зі значною ринковою перевагою; захист прав споживачів; гармонізований підхід до використання радіочастотного спектра, включаючи впровадження новітніх технологій (5G); забезпечення якості послуг, розгортання мереж широкосмугового доступу; створення правил для спільного використання інфраструктури для розгортання комунікаційних мереж; чіткі правила здійснення діяльності на ринку електронних комунікацій; зменшення плати за послуги роумінгу; забезпечення надання універсальних послуг тощо. Отже, для пришвидшення інтеграційних процесів у цій сфері Україна має діяти за тими самими принципами приєднання до ЄЦР ЄС, що й всі держави-члени ЄС.

2. Необхідність зміни парадигми права у сфері електронних комунікацій в Україні очевидна. Вона має передбачати дотримання принципів єдності, узгодженості, пропорційності, системності, універсальності під час правового регулювання цієї сфери. Адже законодавство ЄС демонструє переваги уніфікації відповідного правового регулювання шляхом впровадження кодифікованого законодавчого акта (Директива ЄС 2018/1972 щодо Європейського кодексу електронних комунікацій). При цьому Кодекс застосовує вузький предметний підхід, оскільки стосується регулювання виключно питань комунікаційних мереж, послуг електронних комунікацій та пов'язаного з ними обладнання.

Тому для України актуальним є розгляд двох основних концепцій унормування сектору електронних комунікацій – вузької та широкої моделі кодифікації законодавчих норм. Вузький формат передбачає розробку та прийняття на основі положень Закону «Про електронні комунікації»

---

²⁰ Огляд Директиви Європейського Парламенту та Ради ЄС 2018\1972 «Про запровадження Європейського кодексу електронних комунікацій». URL: <https://eur-lex.europa.eu/browse/summaries.html>; Цифрова Європа: вплив Кодексу електронних комунікацій ЄС. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/eu-electronic-communications-code>

кодифікованого акта в галузі електронних комунікацій з урахуванням положень Європейського кодексу електронних комунікацій, цей акт поглинатиме щонайменше базові закони зазначеної сфери: «Про електронні комунікації», «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку», «Про доступ до об'єктів будівництва, транспорту, електроенергетики з метою розвитку телекомунікаційних мереж».

Широка модель охоплюватиме, окрім суто секторальних норм, які регламентують питання комунікаційних мереж, послуг електронних комунікацій та пов'язаного з ними обладнання, широке коло дотичних питань, як от: захист персональних даних (електронна конфіденційність), довірчі електронні послуги, кібербезпека, цифровізація державного сектору, економіки, освіти, медицини тощо та представлятиме систематизований Звід законів Цифрового суспільства.

3. Що стосується реформування сфери електронних комунікацій в Україні у контексті Європейського кодексу електронних комунікацій, то крім уніфікації законодавчих норм потребуватимуться певні сутнісні зміни. Насамперед, мова йде про посилення незалежності національного регулятора, оскільки Закон України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку» лише частково вирішує це питання. Окремі його положення не повною мірою відповідають вимогам статті 8 Кодексу щодо забезпечення політичної незалежності і підзвітності національних регуляторних органів. Зокрема йдеться про норми щодо погодження деяких рішень регулятора з іншими державними органами; набуття чинності рішень регулятора після їх реєстрації в Міністерстві юстиції України; відсутні положення, які чітко зазначають, що результати процедури консультацій, проведеної регулятором, є загальнодоступними, за винятком випадків захисту конфіденційності; визначення регулятора як центрального органу виконавчої влади із спеціальним статусом. Також перегляду потребують джерела фінансування НКЕК, існує необхідність переходу до встановленого ринкового фінансування, яке адмініструє НКЕК.

4. Попри дискусійність питання прийняття кодифікованого акта у сфері електронних комунікацій, українські парламентарі постійно оновлюють норми відповідного закону, створюючи правову основу для запровадження стандартів ЄЦР ЄС. Наприклад, 17 листопада 2023 року зареєстровано проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо імплементації норм європейського законодавства з питань роумінгу» № 10265, який, серед іншого, імплементує до законів «Про електронні комунікації» та «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку» європейські норми щодо розширення повноважень національного регуляторного органу стосовно приєднання до спільної роумінгової зони з ЄС, а також посилює його функції у співробітництві з BEREC та Агентством з підтримки BEREC (Офіс BEREC).

5. Як показав системний аналіз законодавчих актів держав-членів ЄС у сфері електронних комунікацій, якими імплементовані положення Директиви

ЄС 2018/1972, норми Кодексу здебільшого запроваджені без будь-яких національних застережень. Зокрема, у Данії, Естонії, Кіпрі, Латвії, Литві, Мальті, Франції та деяких інших державах національні особливості виявилися виключно у запровадженні найкращого тарифу на універсальні послуги електронних комунікацій, підходах і строках інформування про найкращий тариф, зміні тарифних планів на телекомунікаційні послуги, додаткових гарантіях діяльності незалежного регуляторного органу в цій сфері правового регулювання.

Сама ж імплементація положень Кодексу переважно відбувалася шляхом прийняття нових редакцій законів про електронні комунікації, прийняття таких законів уперше, а також внесення змін до дотичних законодавчих актів (Естонія). Лише в Італії прийнято нову редакцію Кодексу електронних комунікацій.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

* Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.

*Додаток
до аналітичної записки
з питань порівняльного законодавства
щодо застосування Кодексу електронних комунікацій ЄС та
його впливу на законодавче забезпечення ринків
електронних комунікаційних послуг у державах-членах ЄС*

**Стан імплементації Європейського кодексу електронних комунікацій у національне
законодавство держав-членів ЄС**

№	Держава-член ЄС	Стан імплементації положень Кодексу	Дата імплементації	Вид законодавчого акта, яким імплементовані положення Кодексу
1.	Австрія 	Імплементовано повністю	1 листопада 2021 року	Закон про телекомунікації (TKG) 2021
2.	Бельгія 	Імплементовано повністю, але із застереженнями: <i>не згадується про наступний найкращий тариф на телекомунікаційні послуги мобільного зв'язку</i>	1 січня 2022 року	Закон про імплементацію Європейського кодексу електронних комунікацій від 21.12.2021 р.
3.	Болгарія 	Імплементовано повністю	9 березня 2021 року	Закон про електронні комунікації від 09.03.2021 р. (нова редакція)
4.	Греція 	Імплементовано повністю з окремими особливостями національного правового регулювання суспільних відносин на ринку електронних комунікацій: <i>перед автоматичним продовженням контракту постачальники повинні інформувати кінцевих користувачів у видимій формі, своєчасно та підтверджуючим документом про закінчення терміну дії контракту та способи розірвання контракту. Крім того, водночас постачальники надають кінцевим користувачам поради щодо найкращих рахунків-фактур щодо їх послуг.</i>	23 вересня 2020 року	Закон № 4727/2020 «Цифрове управління» (транспозиція до законодавства Греції Директиви (ЄС) 2016/2102 та Директиви (ЄС) 2019/1024)

		<i>Провайдери надають кінцевим користувачам інформацію про найкращі тарифні плани принаймні раз на рік</i>		
5.	<p>Данія</p> 	<p>Імплементовано повністю із окремими особливостями національного правового регулювання суспільних відносин на ринку електронних комунікацій:</p> <p><i>перед автоматичним поновленням угоди з обмеженим терміном дії постачальники електронних комунікаційних послуг повинні чітко та своєчасно із використанням довгострокового носія повідомити кінцевого користувача про припинення контрактного зобов'язання і про те, як припиняється угода.</i></p> <p><i>Провайдери повинні інформувати кінцевого користувача про найкращу ціну на свої послуги.</i></p> <p><i>Постачальники повинні надавати кінцевим користувачам інформацію про найкращу ціну принаймні раз на рік</i></p>	8 грудня 2020 року	Закон про електронні комунікаційні мережі та послуги
6.	<p>Естонія</p> 	<p>Імплементовано повністю, запроваджені окремі національні особливості регулювання відносин на ринку електронних комунікацій:</p> <p><i>перед автоматичним продовженням контракту на послуги зв'язку суб'єкти зв'язку, які не є постачальниками послуг міжособистісного зв'язку з незалежним номером або автоматичних електронних комунікаційних послуг, повідомляють кінцевого користувача чітко та вчасно з використанням</i></p>	6 грудня 2021 року	Закон про електронні комунікації, Будівельний кодекс, Закон про державні збори 437 SE від 24.11.2021 р.

		<p>довгострокового носія про припинення дії договірних зобов'язань та можливість розірвати договір без додаткових витрат.</p> <p>Підприємства зв'язку, крім постачальників послуг міжособистісного зв'язку, незалежних від номера, або автоматичних електронних комунікаційних послуг, консультують кінцевих користувачів щодо найкращої ціни на послуги зв'язку принаймні один раз на календарний рік.</p>		
7.	<p>Ірландія</p> 	<p>Імплементовано повністю, але передбачає окремі уточнення:</p> <p>щодо найкращого тарифу, способів інформування споживачів про доступні тарифи та конкретизацію окремих санкцій для суб'єктів ринку електронних комунікацій.</p> <p>Перед автоматичним продовженням дії контракту з фіксованою тривалістю відповідний постачальник повинен повідомити кінцевого користувача в помітний і своєчасний спосіб (не менше ніж за місяць до дати продовження) і на довгостроковому носії інформації про закінчення контрактного зобов'язання та способи розірвання договору. Крім того і водночас постачальники повинні надавати кінцевим користувачам найкращі поради щодо тарифів, що стосуються їх послуг. Постачальники повинні надавати кінцевим користувачам вичерпну інформацію про тарифи принаймні раз на рік. Постачальник, який не</p>	3 березня 2023 року.	Закон про регулювання зв'язку та Агентство з розвитку цифрового центру (із поправками) 2023 р.

		<p><i>інформує кінцевого користувача або не надає поради щодо тарифів чи інформацію відповідно до цього пункту, вчиняє правопорушення.</i></p> <p><i>Постачальник, який вчинив правопорушення, несе відповідальність за законом</i></p>		
8.	<p>Іспанія</p> 	Імплементовано повністю	29 липня 2022 року	Закон про телекомунікації» (Spanish Telecommunications Act Act 11/2022)
9.	<p>Італія</p> 	<p>Імплементовано повністю, із наступним застереженням щодо найкращого тарифу: <i>принаймні за два місяці до автоматичного продовження постачальники зобов'язані інформувати кінцевих користувачів у видимій та своєчасній формі та на довгостроковому носії про закінчення контрактного зобов'язання, про способи розірвання контракту та про найкращий тариф на їх послуги. Таку інформацію про найкращий тариф необхідно надавати кінцевим споживачам принаймні раз на рік</i></p>	24 грудня 2021 року	Кодекс електронних комунікацій Італії (нова редакція)
10.	<p>Кіпр</p> 	Імплементовано повністю	4 березня 2022 року	Закон про регулювання електронних комунікацій 2022 р.
11.	<p>Латвія</p> 	<p>Імплементовано повністю. Встановлює окремі національні особливості, сутність яких полягає у визначенні способів інформування споживачів про найкращий тариф, запровадженні інструментів автоматичного порівняння найкращих тарифних планів одного виду та</p>	29 липня 2022 року	Закон про електронні комунікації

		<i>інформуванні про такі інструменти кінцевих споживачів</i>		
12.	Литва 	Імплементовано частково. <i>Основний відступ від положень Директиви ЄС 2018/1972 пов'язаний з найкращим тарифом, способам інформування споживачів про доступні тарифні плани на послуги електронних комунікацій та спрощенні окремих вимог до діяльності національного регулятора ринків електронних комунікацій</i>	1 грудня 2021 року	Закон про електронні комунікації
13.	Люксембург 	Імплементовано повністю	26 грудня 2021 року	Закон про імплементацію Європейського кодексу електронних комунікацій від 17.12.2021 р.
14.	Мальта 	Імплементовано повністю	27 липня 2021 року	Акт № LI від 2021 р .
15.	Нідерланди 	Імплементовано повністю	23 лютого 2022 року	Закон про внесення змін до Закону про телекомунікації щодо імплементації Директиви (ЄС) 2018/1972 від 16.02.2022 р.
16.	Німеччина 	Імплементовано повністю	1 грудня 2021 року	Закон про удосконалення законодавства про електронні комунікації (Telekommunikationsgesetz (TKG))
17.	Польща 	Імплементовано повністю	4 лютого 2022 року	Закон про імплементацію Директиви ЄС 2018\1972, якою запроваджується Європейський кодекс електронних комунікацій
18.	Португалія 	Імплементовано повністю	16 серпня 2022 року	Закон про електронні комунікації. (Law 16/2022, of 16 August, approving the new Electronic Communications Law dubbed the «New ECL»)

19.	Румунія 	Імплементовано повністю	6 липня 2022 року	Закон про імплементацію Директиви ЄС 2018\1972 (Law No. 198/2022 of 6 July 2022)
20.	Словаччина 	Імплементовано повністю	1 лютого 2022 року	Закон про електронні комунікації (Electronic Communications Act No. 452/2021)
21.	Словенія 	Імплементовано повністю	28 серпня 2022 року	Закон про електронні комунікації (Law on Electronic Communications ZEKom)
22.	Угорщина 	Імплементовано повністю	21 грудня 2020 року	Закон про електронні комунікаційні послуги
23.	Фінляндія 	Імплементовано повністю	1 січня 2021 року	Закон про електронні комунікаційні послуги
24.	Франція 	Імплементовано повністю. Містить національні уточнення щодо найкращого тарифу на телекомунікаційні послуги, а також встановлює для операторів електронних комунікаційних послуг обов'язки інформувати споживачів щонайменше один раз на рік про доступні тарифні плани на електронні комунікаційні послуги загального користування	27 травня 2021 року	Закон про імплементацію Директиви ЄС 2018\1972
25.	Хорватія 	Імплементовано повністю	4 липня 2022 року	Закон про електронні комунікації (OG 76/22)
26.	Чехія 	Імплементовано повністю	21 вересня 2021 року	Закон про електронні комунікації (Zákon 127/2005 Sb.)

27.	Швеція 	Імплементовано повністю	3 червня 2022 року	Закон про електронні комунікації (New Electronic Communication Law)
-----	---	-------------------------	-----------------------	---